

Marcin Niedbała

Sharenting jako zagrożenie dobra dziecka. Pomiędzy koniecznością ingerencji sądu opiekuńczego, a potrzebą edukacji społeczeństwa

Sharenting as a threat to the child's good. Between the need for intervention by the guardianship court and the need to educate society

Celem opracowania jest zbadanie, czy konsekwentne wszczynanie przez sądy opiekuńcze postępowań w trybie art. 109 k.r.o. w każdym przypadku zagrożenia dobra dziecka na skutek sharentingu jest odpowiednim sposobem przeciwdziałania temu zjawisku i związanym z nim niebezpieczeństwom dla najmłodszych. Ponadto zweryfikowano, czy tożsamy skutek byłby możliwy do osiągnięcia poprzez odpowiednią edukację społeczeństwa na temat zagrożeń wiążących się z analizowanym trendem. W opracowaniu zwrócono przy tym uwagę na skalę zjawiska sharentingu w Polsce, brak świadomości rodziców na temat wynikających z niego zagrożeń dla dzieci oraz znikomy odbiór społeczny realizowanych przez instytucje publiczne kampanii mających na celu uświadamianie owych zagrożeń.

Słowa kluczowe: sharenting, dobro dziecka, Internet, władza rodzicielska, edukacja społeczeństwa

The aim of the study is to examine whether the consistent initiation of proceedings by guardianship courts under Art. 109 k.r.o. in every case of a threat to the child's good as a result of sharenting, is an appropriate way to counteract this phenomenon and the associated dangers for the youngest. Moreover, it was verified whether the same effect would be possible to achieve through appropriate public education about the

threats associated with the analyzed trend. The study also drew attention to the scale of the sharenting phenomenon in Poland, the lack of parents' awareness of the resulting threats to children, and the poor social reception of campaigns carried out by public institutions to raise awareness of these threats.

Key words: sharenting, child's good, Internet, parental authority, society education

Wstęp

Obserwowany współcześnie rozwój Internetu prowadzi wprawdzie do licznych istotnych korzyści w wielu dziedzinach ludzkiej aktywności, lecz jednocześnie jest źródłem nowych, niebezpiecznych zjawisk społecznych. Spośród nich na uwagę zasługuje coraz powszechniejszy trend określany mianem sharentingu, który polega na regularnym publikowaniu w sieci przez rodziców szczegółowych informacji na temat ich dzieci, a także przedstawiających je zdjęć oraz nagrań. Zjawisko to w sposób nieunikniony wiąże się z takimi niebezpieczeństwami dla najmłodszych, jak wykorzystanie ich wizerunku przez twórców dziecięcej pornografii, narażenie na cyberprzemoc ze strony rówieśników czy też kradzież tożsamości. Sharenting może zatem prowadzić do zagrożenia dobra dziecka w rozumieniu przepisów prawa rodzinnego stanowiącego przesłankę ograniczenia władzy rodzicielskiej. Niemniej jednak znaczna część rodziców uczestniczących w zjawisku sharentingu nie jest świadoma wynikających z niego zagrożeń. Celem opracowania jest po pierwsze udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy konsekwentne wszczynanie przez sądy opiekuńcze postępowań w trybie art. 109 k.r.o., tj. mających za przedmiot ograniczenie władzy rodzicielskiej, na skutek zagrożenia dobra dziecka w efekcie sharentingu stanowi odpowiedni sposób przeciwdziałania temu trendowi i wynikającym z niego niebezpieczeństwom dla małoletnich. Po drugie, dokonano analizy, czy lepszym sposobem przeciwdziałania sharentingowi i wynikającym z niego zagrożeniom dla najmłodszych jest prowadzenie poświęconych temu zjawisku kampanii edukacyjno-informacyjnych. Sformułowano przy tym następujące założenia badawcze:

1. sharenting polegający na nieumiarkowanym udostępnianiu w Internecie zdjęć, nagrań oraz informacji na temat dziecka, tj. treści, które mogą zostać wykorzystane w sposób niezgodny z prawem na szkodę tego dziecka, może prowadzić do zagrożenia jego dobra w rozumieniu art. 109 § 1 k.r.o. i jako takie implikować reakcję sądu opiekuńczego;
2. jednym ze sposobów przeciwdziałania sharentingowi i wynikającym z niego zagrożeniom dla dobra dziecka jest konsekwentne wszczynanie przez sądy opiekuńcze postępowań w trybie art. 109 k.r.o., przy czym z uwagi na aktualne obciążenie sądów opiekuńczych i czas trwania prowadzonych przez nie postępowań, nie stanowi to odpowiedniego środka przeciwdziałania temu zjawisku;
3. przeciwdziałanie sharentingowi i związanych z nim zagrożeniom dla dobra dziecka jest możliwe także poprzez edukację społeczeństwa w wyniku odpowiednich kampanii edukacyjno-informacyjnych;
4. odbiór przez rodziców dotychczasowych działań instytucji publicznych na rzecz zwiększenia świadomości społeczeństwa w przedmiocie zjawiska sharentingu i związanych z nim zagrożeń dla dzieci, w szczególności podejmowanych w ramach kampanii „Nie zagub dziecka w sieci”, może świadczyć o dalece niewystarczającym charakterze tych działań;

W opracowaniu wykorzystano typowe dla nauk prawnych metody badawcze, tj. dogmatyczno–prawną i wykładni prawa. Pomocniczo posłużono się metodami analizy dokumentów oraz sondażu, które umożliwiły zwrócenie uwagi na skalę zjawiska sharentingu w Polsce, brak świadomości rodziców na temat wynikających z niego zagrożeń dla dzieci oraz znikomy odbiór społeczny realizowanych przez instytucje publiczne kampanii mających na celu uświadamianie owych zagrożeń.

Sharenting – definicja i skala zjawiska w Polsce

Pojęcie „sharentingu” wykształciło się w języku angielskim jako połączenie dwóch słów, tj. „share” – dzielić się, i „parenting” – rodzicielstwo, wychowanie dzieci. Terminem tym określa się regularne publikowanie przez rodziców w Internecie, w szczególności w mediach społecznościowych, na blogach, forach itp., szczegółowych informacji na temat ich dzieci lub przedstawiających je zdjęć i nagrań. W ramach opisywanego zjawiska udostępniane mogą być rozmaite materiały, od zwykłej

informacji na temat ważnego wydarzenia w życiu dziecka po fotografii przedstawiające specjalnie aranżowane sytuacje z jego udziałem¹.

Aby dostrzec skalę analizowanego zjawiska w Polsce, należy odnieść się do przeprowadzonego między październikiem a listopadem 2022 r. badania Nastolatki 3.0, w którym uczestniczyło niemalże 5 tys. uczniów klas 7. i 8. szkół podstawowych oraz klas 1. i 2. szkół ponadpodstawowych. Blisko co drugi nastolatek (45,5%) przyznał, że jego rodzice lub opiekunowie umieszczają w mediach społecznościowych przedstawiające go zdjęcia². Co istotne, prawie co czwarte badane dziecko (23,6%) reaguje zawstydeniem lub skrępowaniem na udostępnienie jego wizerunku w Internecie, zaś niemalże co piąte odczuwa w takiej sytuacji niezadowolenie³. Tego typu reakcje nie są zaskakujące, jeśli zważyć na niebezpieczeństwa wiążące się z nieumiarkowanym i nierozważnym publikowaniem zdjęć i nagrań najmłodszych w sieci.

Rozwój sztucznej inteligencji oraz pojawianie się nowych form aktywności w Internecie generują nowe pola do nadużyć, w tym na szkodę jego najmłodszych użytkowników. Spośród tych związanych ze zjawiskiem sharentingu wymienić należy przede wszystkim ryzyko kradzieży tożsamości dziecka. Jak przewiduje Barclays, do 2030 r. wartość oszustw internetowych popełnianych na szkodę dzieci dzięki informacjom na ich temat udostępnianym przez ich rodziców może wynieść aż 670 mln GBP⁴.

Zamieszczanie w Internecie informacji zdjęć i nagrań przedstawiających dziecko może niekiedy być także źródłem cyberprzemocy. Wystarczy wskazać na ryzyko związane z wykorzystaniem wizerunku małoletniego na blogach czy portalach społecznościowych w celu ośmieszenia go lub poniżenia⁵. Ponadto, każde zamieszczone w sieci zdjęcie lub nagranie może zostać przerobione (np. w celu stworzenia tzw. „mema”), narażając

---

¹ A. Borkowska, M. Witkowska, *Sharenting i wizerunek dziecka w sieci. Poradnik dla rodziców*, Warszawa: NASK Państwowy Instytut Badawczy, 2020, s. 7, <https://www.gov.pl/web/niezagubdzieckawsieci/sharenting-i-wizerunek-dziecka-w-sieci> (dostęp: 6.06.2024).

² R. Lange (red.), *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców*, Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy, 2023, s. 181, <https://www.nask.pl/pl/aktualnosci/5316,Co-robiamy-nasze-dzieci-w-sieci-czyli-Raport-z-najnowszego-badania-NASK-Nastolatki.html> (dostęp: 6.06.2024).

³ *Ibidem*, s. 184.

⁴ S. Couglan, *'Sharenting' puts young at risk of online fraud*, <https://www.bbc.com/news/education-44153754> (dostęp: 6.06.2024).

⁵ J. Uliasz, *Prawna ochrona prywatności oraz wolności dzieci w Internecie*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza. Prawo” 2020, nr 28, s. 294, <https://journals.ur.edu.pl/zeszyty-sp/article/view/828> (dostęp: 6.06.2024).

dziecko na hejt, agresję i negatywne komentarze, co z kolei drastycznie wpływa na jego samoocenę⁶.

Najbardziej drastyczną grupę zagrożeń wynikających ze zjawiska sharentingu tworzą te wiążące się z działalnością o charakterze pedofilskim lub pokrewnym w Internecie. Przykład stanowi seksualizowanie zdjęć lub nagrań małoletnich poprzez pobieranie takich materiałów przez obce osoby, a następnie ponowne ich publikowanie na portalach z pornografią dziecięcą. O ile same wykorzystane w tym celu zdjęcia lub nagrania nie przedstawiają treści o charakterze pedofilskim, to są one z reguły opatrywane seksualizującymi komentarzami lub opisami⁷. Znacznie bardziej drastyczne zagrożenia wynikają natomiast z wykorzystywania publikowanych przez rodziców materiałów przedstawiających ich dzieci do generowania pornografii dziecięcej dzięki technologii deepfake⁸.

Zagrożenie dobra dziecka w wyniku sharentingu, a konieczność ingerencji sądu opiekuńczego

Niebezpieczeństwa, będące wynikiem nieumiarkowanego udostępniania w Internecie informacji na temat małoletnich lub przedstawiających je zdjęć oraz nagrań, dobitnie świadczą o potrzebie działań zmierzających do przeciwdziałania zjawisku sharentingu. Co istotne, nierzadko może ono prowadzić do zagrożenia dobra dziecka w rozumieniu art. 109 § 1 Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 z późn. zm.; dalej „k.r.o.”)⁹ będącego wszakże wyłączną przesłanką wszczęcia przez sąd opiekuńczy postępowania

---

⁶ M. Gadamska-Kyrzcz, *Sharenting jako jedno z niebezpieczeństw dla dzieci*, „Ochrona ludności i dziedzictwa kulturowego” 2023, nr 3, s. 84, <https://ejournals.eu/czasopismo/olidk/artikul/sharenting-jako-jedno-z-niebezpieczenstw-dla-dzieci> (dostęp: 6.06.2024).

⁷ L. Battersby, *Millions of social media photos found on child exploitation sharing sites*, <https://www.smh.com.au/national/millions-of-social-media-photos-found-on-child-exploitation-sharing-sites-20150929-gjxe55.html> (dostęp: 6.06.2024).

⁸ T. Cotterill, *Paedophiles are using AI to create child abuse images: National Crime Agency warns artificial intelligence is being harnessed to make pictures and 'deep fake' videos of real-life victims*, <https://www.dailymail.co.uk/news/crime/article-11665797/Paedophiles-using-AI-art-generators-create-child-porn.html> (dostęp: 6.06.2024).

⁹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz. U. 1964 nr 9 poz. 59, t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 2809, dalej „k.r.o.”.

sądowego w przedmiocie ograniczenia władzy rodzicielskiej¹⁰. Jednocześnie warto zaznaczyć, że dla wszczęcia przedmiotowej procedury nie jest niezbędne, aby dobro dziecka już zostało naruszone.

Jak podkreśla Sąd Najwyższy, „z treści art. 109 § 1 k.r.o. wynika dyrektywa profilaktycznego działania sądu nakazująca podjęcie ingerencji w sferę władzy rodzicielskiej już w razie zagrożenia dobra dziecka, by zapobiec ujemnym skutkom niewłaściwego lub nieudolnego jej sprawowania”¹¹. Jednakże, trafnie zauważają H. Haak i A. Haak-Trzuskańska, że w każdym przypadku to zagrożenie musi być poważne, gdyż ingerencja sądu z przyczyn błahych może nieraz przynieść więcej szkody niż pożytku¹². W rezultacie z jednej strony należy skonstatować, że nie każdy przypadek opublikowania w Internecie informacji na temat dziecka lub przedstawiającego go zdjęcia lub nagrania powinien automatycznie prowadzić do wszczęcia procedury sądowej w przedmiocie ograniczenia władzy rodzicielskiej jego rodziców. Z drugiej strony, za wnioskiem przeciwnym przemawia literalne brzmienie art. 109 § 1 k.r.o. Wyłączną przesłanką uruchomienia procedury z art. 109 k.r.o. jest stan zagrożenia dobra dziecka, ustawodawca zaś nałożył na sąd opiekuńczy obowiązek podejmowania działań profilaktycznych i prewencyjnych już w momencie wystąpienia owego stanu, a nie dopiero wtedy, gdy dobro dziecka zostanie naruszone¹³.

Zarówno w piśmiennictwie, jak i judykaturze zwraca się uwagę, że interwencja sądu opiekuńczego w trybie art. 109 k.r.o. nie ma charakteru represyjnego. Sąd ma za zadanie chronić dobro dziecka, a jednocześnie nieść pomoc rodzicom, którzy z powodu trudności wychowawczych czy życiowych nie radzą sobie należycie z realizacją tego celu¹⁴. Tym samym, wszczęcie sprawy sądowej o ograniczenie władzy rodzicielskiej na podstawie art. 109 k.r.o. powinno w teorii zmierzać do uzmysłowienia rodzicom powagi zagrożeń dla ich dziecka wynikających z ich działalności sharentingowej. Taki też powinien być cel ewentualnego ostatecznego

---

¹⁰ H. Dolecki, *Komentarz do art. 109*, [w:] H. Dolecki, T. Sokołowski (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2013, s. 725.

¹¹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2000 r., II CKN 1141/00, LEX nr 51969.

¹² H. Haak, A. Haak-Trzuskańska, *Pokrewieństwo i powinowactwo (pochodzenie dziecka, stosunki między rodzicami a dziećmi, przysposobienie)*. *Komentarz do art. 61⁷-127 KRO oraz związanych z nimi regulacji KPC (art. 453-458, 579-589)*, C.H. BECK, Warszawa 2019, s. 417.

¹³ J. Gajda, *Komentarz do art. 109*, [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, C.H. BECK, Warszawa 2020, s. 847.

¹⁴ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 1997 r., III CKN 321/97, LEX nr 236525; Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2000 r., II CKN 452/00, Legalis; J. Gajda, *dz. cyt.*, s. 847.

ograniczenia ich władzy rodzicielskiej poprzez na przykład, w zależności od okoliczności konkretnej sprawy, zobowiązanie do określonego postępowania. Finalnie ewentualne wskazówki dla rodziców powinny wynikać z uzasadnienia rozstrzygnięcia sądu opiekuńczego.

Jednakże, wyraźnego podkreślenia wymaga fakt, że przedstawione spostrzeżenia odwołują się do teorii i mają charakter głównie życzeniowy, a nadto niejednokrotnie nie korespondują z praktyką procedowania sądów opiekuńczych. Obserwując bowiem ów aspekt praktyczny prowadzenia spraw mających za przedmiot ograniczenie władzy rodzicielskiej, należy zauważyć, że z reguły zmierzają one do poprawnego jedynie z formalnego punktu widzenia zakończenia określonej sprawy. Powodów owego stanu rzeczy można dopatrywać się między innymi w znacznym obciążeniu sędziów rodzinnych¹⁵. W celu uwidocznienia tego problemu należy odwołać się do ogólnopolskiego sprawozdania sądów rejonowych w sprawach rodzinnych i nieletnich za rok 2023 r. (MS-S16/18). Według zawartych we wskazanym dokumencie danych w skali całego kraju do sądów rejonowych wpłynęło 40073 nowych spraw dotyczących pozbawienia, zawieszenia lub ograniczenia władzy rodzicielskiej, a 21037 pozostało do rozpoznania z poprzednich lat. Z liczby tej zakończono 37666 postępowań, na następny okres pozostało zaś 23444 spraw do rozpoznania¹⁶. Znamienne jest przy tym, że o ile przedstawione dane dotyczą wyłącznie spraw dotyczących pozbawienia, zawieszenia lub ograniczenia władzy rodzicielskiej, to sprawy te należą do właściwości wydziałów rodzinnych i nieletnich sądów rejonowych odpowiedzialnych za prowadzenie także wielu innych postępowań. Wydziały te rozpoznawały w 2023 r. ogółem 686843 nowych spraw rodzinnych i 205014 pozostałych z poprzedniego roku, z tej liczby załatwiły zaś 677262, pozostawiając 214595 na następny okres. Zauważalne jest zatem olbrzymie obciążenie sędziów rodzinnych. Problem ten dotyczy w szczególności sądów rejonowych w mniejszych miejscowościach, w przypadku których liczba rozpoznawanych przez nie spraw pozostaje w rażącym kontraście do liczby sędziów orzekających w poszczególnych wydziałach.

---

¹⁵ Zob. P. Rojek-Socha, A. Partyk, *Dziecko czeka na decyzję sądu rodzinnego nawet kilka lat*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/wydzialy-rodzinne-czas-oczekiwania-na-sprawe-propozycje-ms,526997.html><https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/wydzialy-rodzinne-czas-oczekiwania-na-sprawe-propozycje-ms,526997.html> (dostęp: 6.06.2024).

¹⁶ Informator Statystyczny Wymiaru Sprawiedliwości, *MS-S16/18 SPRAWOZDANIE w sprawach rodzinnych i nieletnich za rok 2023 r.*, s. 3, <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-jednoroczne-w-tym-pliki-dostepne-cyfrowo/rok-2023/> (dostęp: 6.06.2024).

Wskazane obciążenie sądów rejonowych, w tym ich wydziałów rodzinnych i nieletnich, prowadzi w konsekwencji do znacznego wydłużenia czasu trwania postępowań sądowych. W przypadku spraw Nsm, do których należą sprawy prowadzone w trybie art. 109 k.r.o.¹⁷, w ponad co trzecim postępowaniu (36%) strony na prawomocne merytoryczne rozstrzygnięcie oczekiwały powyżej 3 do nawet 12 miesięcy¹⁸. Tak długi okres procedowania pozostaje w rażącej dysharmonii z potrzebą sprawnego podejmowania działań zmierzających do przeciwdziałania zagrożeniom dla dobra dziecka w rozumieniu art. 109 k.r.o. Nie bez znaczenia pozostają także pozaprawne konsekwencje wydłużającego się oczekiwania na prawomocne rozstrzygnięcie, jakie dotyczą rodziców będących stronami postępowania oraz samego dziecka. Mogą one polegać zarówno na silnym stresie wynikającym z długotrwałego oczekiwania na działania sądu i jednoczesnej stałej świadomości ryzyka, niekiedy nieuzasadnionego, ograniczenia władzy rodzicielskiej, jak też na rosnącym z upływem czasu niebezpieczeństwie naruszenia dobra małoletniego i braku możliwości odwrócenia skutków tego naruszenia w przyszłości.

Poczynione rozważania nakazują sformułować krytyczny wniosek w odniesieniu do możliwości przeciwdziałania zjawisku sharentingu poprzez konsekwentne wszczynanie postępowań sądowych w trybie art. 109 k.r.o. Aktualnie sprawy mające za przedmiot ograniczenie władzy rodzicielskiej w konsekwencji udostępnienia w sieci informacji na jego temat lub przedstawiającego go zdjęcia czy też nagrania mają charakter skrajnie incydentalny i dotyczą wyłącznie najpoważniejszych przypadków zagrożenia dobra dziecka¹⁹. Konsekwentne wszczynanie przez sądy opiekuńcze postępowań w tego rodzaju sytuacjach przy uwzględnieniu skali zjawiska sharentingu w Polsce doprowadziłoby przede wszystkim do jeszcze większego obciążenia judykatury. W efekcie, czas niezbędny do merytorycznego załatwienia spraw rodzinnych i nieletnich, w tym

---

¹⁷ Zgodnie z pkt XVII ppkt 4, 28 i 29 Załącznika 2. do Zarządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz.Urz. MS z 2019 r. poz. 138) repertorium „Nsm” dotyczy m.in. spraw o pozbawienie, zawieszenie, ograniczenie władzy rodzicielskiej, a także o wydanie i zmianę zarządzeń w trybie art. 109 k.r.o.

¹⁸ Dane dotyczą czasu trwania postępowania sądowego od dnia pierwszej rejestracji do dnia uprawomocnienia się sprawy merytorycznie zakończonej (wyrokiem, orzeczeniem) w I instancji (bez czasu trwania mediacji w sprawach wszczętych po 1 stycznia 2016r.) Spośród 185490 spraw Nsm 42949 trwały powyżej 3 do 6 miesięcy, a 23487 powyżej 6 do 12 miesięcy. Informator Statystyczny Wymiaru Sprawiedliwości, *dz. cyt.*, s. 25.

¹⁹ Zob. np. D. Koźlenko, *Parental trolling: Pierwszy w Polsce wyrok za umieszczenie na Facebooku ośmieszającego zdjęcia dziecka*, <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1033484.parental-trolling-pierwszy-w-polsce-wyrok-za-umieszczenie-na-facebooku-osmieszajacego-zdjecia-dziecka.html> (dostęp: 6.06.2024).

prowadzonych w trybie art. 109 k.r.o., uległy dalszemu wydłużeniu. Ponadto, zagrożenie dobra dziecka wynikające z sharentingu polega na ryzyku wykorzystania na jego szkodę opublikowanych w Internecie informacji na jego temat lub przedstawiających go zdjęć czy też nagrań. Materiały te przez cały okres prowadzonego postępowania byłyby dostępne w sieci, wobec czego to zagrożenie miałoby charakter permanentny, a ewentualne szkody dla małoletniego mogłyby być nieodwracalne. Poczynione uwagi nakazują przyjąć, że konsekwentne wszczynanie przez sądy opiekuńcze postępowań w przedmiocie ograniczenia władzy rodzicielskiej na skutek zagrożenia dobra dziecka wynikającego z sharentingu nie stanowiłoby optymalnego sposobu przeciwdziałania analizowanemu zjawisku. Cel polegający na jego minimalizacji nie zostałby najprawdopodobniej zrealizowany lub zostałby zrealizowany w stopniu dalece niewystarczającym. To z kolei prowadzi do konieczności poszukiwania alternatywnych metod przeciwdziałania zjawisku sharentingu w Polsce i wynikającym z niego zagrożeniom dla dobra dotkniętych nim dzieci.

Przeciwdziałanie sharentingowi w Polsce poprzez kampanie edukacyjno-informacyjne

Z uwagi na wniosek, że konsekwentne wszczynanie przez sądy opiekuńcze postępowań w trybie art. 109 k.r.o. na skutek sharentingu prowadzącego do zagrożenia dobra dziecka nie stanowiłoby właściwego sposobu przeciwdziałania temu zjawisku, analizy wymaga skuteczność rozwiązania alternatywnego o charakterze profilaktycznym w postaci odpowiednio zaplanowanych działań edukacyjno-informacyjnych. W tym celu w kwietniu 2024 r. przeprowadzone zostało badanie, w ramach którego zweryfikowano skalę sharentingu wśród tworzących próbę badawczą rodziców, ich świadomość na temat tego pojęcia oraz przede wszystkim odbiór realizowanych w Polsce kampanii społecznych odnoszących się do analizowanego problemu. Stanowi to konsekwencję faktu, że polskie instytucje publiczne nie pozostają całkowicie bierne wobec coraz niebezpieczniejszego trendu sharentingu. Przykład stanowi realizowana przez Ministerstwo Cyfryzacji w partnerstwie z Naukową i Akademicką Siecią Komputerową oraz Centrum Nauki Kopernik w Warszawie kampania „Nie zagub dziecka w sieci”. Analiza jej odbioru przez rodziców stanowiła

jeden z celów wskazanego przeprowadzonego w kwietniu 2024 r. badania. Należy wobec tego w pierwszej kolejności przedstawić główne założenia przywołanej kampanii społecznej, by następnie dokonać omówienia wyników zrealizowanego badania rodziców.

Sharenting w kampanii edukacyjno- -informacyjnej „Nie zagub dziecka w sieci”

Wartym uwagi przedsięwzięciem ukierunkowanym na problem sharentingu w Polsce była m.in. realizowana przez Ministerstwo Cyfryzacji wspólnie z NASK²⁰ kampania edukacyjno-informacyjna „Nie zagub dziecka w sieci”. Została ona inaugurowana w sierpniu 2019 r. i polegała na edukowaniu rodziców w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu przez najmłodszych. W ramach kampanii powstały w szczególności liczne poradniki, artykuły, nagrania wideo, których celem było kształcenie rodziców, w jaki sposób powinni oni opiekować się ich dziećmi zarówno offline, jak i online²¹. Materiały te były udostępniane przede wszystkim na specjalnie utworzonym w tym celu portalu²², ale również na stronach NASK²³, placówek oświatowych²⁴, witrynach edukacyjnych²⁵ czy też portalu YouTube²⁶.

Kampania „Nie zagub dziecka w sieci” stanowiła element większego projektu „Kampanie edukacyjno-informacyjne na rzecz upowszechniania

---

²⁰ Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa – Państwowy Instytut Badawczy. Instytucja nadzorowana przez Ministerstwo Cyfryzacji, w ramach której podejmowane są działania ukierunkowane na zapewnienie bezpieczeństwa Internetu. NASK, *Kim jesteśmy*, <https://www.nask.pl/pl/o-nas/kim-jestesmy/3261,O-NASK.html> (dostęp: 6.06.2024).

²¹ Ministerstwo Cyfryzacji, *Nie zagub dziecka w sieci*, <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/nie-zagub-dziecka-w-sieci> (dostęp: 6.06.2024).

²² Cyfryzacja KPRM, *Nie zagub dziecka w sieci*, <https://www.gov.pl/web/niezagubdzieckawsieci> (dostęp: 6.06.2024).

²³ Zob. np. Cyberprofilaktyka NASK, *Sexting i nagie zdjęcia. Twoje dziecko i ryzykowne zachowania online*, <https://cyberprofilaktyka.pl/sexting-i-nagie-zdjecia-twoje-dziecko-i-ryzykowne-zachowania-online.html> (dostęp: 6.06.2024).

²⁴ Zob. np. Zespół Placówek Oświatowych – Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Marii Firlejczyk w Sichowie Dużym, *Nie zagub dziecka w sieci – Rodzicu, pomożemy!*, <https://zposichow.szkolnastrona.pl/a,501,nie-zagub-dziecka-w-sieci-rodzicu-pomozemy> (dostęp: 6.06.2024).

²⁵ Kometa. Sieć edukacji cyfrowej, *Sexting i nagie zdjęcia. Twoje dziecko i ryzykowne zachowania online – poradnik dla rodziców*, <https://kometa.edu.pl/biblioteka-cyfrowa/publikacja,975,sexting-i-nagie-zdjecia-twoje-dziecko-i-ryzykowne-zachowania-online-poradnik-dla-rodzicow> (dostęp: 6.06.2024).

²⁶ Ministerstwo Cyfryzacji, *SEKSTING – Tomasz Rożek tłumaczy trudne pojęcia*, <https://www.youtube.com/watch?v=uzB2NSzjTE> (dostęp: 6.06.2024).

korzyści z wykorzystywania technologii cyfrowych²⁷ będącego częścią Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014–2020²⁸. Podstawowym celem owego projektu było podniesienie świadomości publicznej na temat korzyści płynących ze stosowania technologii cyfrowych, w tym e-usług publicznych. W jego ramach miały być realizowane kampanie edukacyjno-informacyjne koncentrujące się na 3 głównych aspektach, tj. świadomości, atrakcyjności i bezpieczeństwie. W odniesieniu do kwestii bezpieczeństwa celem przedsięwzięcia było podniesienie poziomu świadomości obywateli w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu oraz usług świadczonych drogą elektroniczną, a także wiedzy o dostępnych narzędziach podnoszących poziom bezpieczeństwa²⁹.

Problematyka sharentingu stanowiła jedno z większej liczby zagadnień poruszanych w ramach kampanii „Nie zagub dziecka w sieci”. Odnośzące się do niej materiały składały się z 4 nagrań wideo, które zostały opublikowane także w serwisie YouTube, oraz poradnika dla rodziców. Wskazane treści informowały o skali analizowanego trendu w Polsce, związanych z nim zagrożeniach, a także rekomendowanych dobrych praktykach. W odniesieniu do poradnika dla rodziców brak jest konkretnych danych na temat ostatecznej liczby osób, do których on trafił. Odmiennie przedstawia się sytuacja w przypadku nagrań udostępnionych w serwisie YouTube. Dwa spośród nich opublikowane na kanale Ministerstwa Cyfryzacji doczekały się jedynie kilku tysięcy wyświetleń³⁰, dwa pozostałe zaś znajdujące się na kanale Nauka. To Lubię wyświetlono kolejno 31000 i 182000 razy³¹. Jeśli wziąć pod uwagę fakt, że materiały te są dostępne w Internecie od ponad 4 lat, to przedstawione liczby mogą świadczyć o ich znikomym odbiorze przez użytkowników YouTube. Nie bez znaczenia

²⁷ Ministerstwo Cyfryzacji, *Nie zagub dziecka w sieci...*, dz. cyt.

²⁸ W ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014–2020 w pkt 2.3 Oś priorytetowa III. Cyfrowe kompetencje społeczeństwa wyróżniono cel szczegółowy 5: Zwiększenie stopnia oraz poprawa umiejętności korzystania z Internetu, w tym e-usług publicznych. Kampanie edukacyjno-informacyjne na rzecz upowszechniania korzyści z wykorzystywania technologii cyfrowych stanowią pkt 4 wskazanego celu szczegółowego 5. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, *Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014–2020*, https://www.polskacyfrowa.gov.pl/media/107357/POPC_2_2022_REACTEU_15032022.pdf (dostęp: 6.06.2024).

²⁹ Ibidem, s. 41.

³⁰ Ministerstwo Cyfryzacji, *Jak chronić dziecko w sieci? SHARENTING.*, <https://www.youtube.com/watch?v=1Fe-Crdoqubo> (dostęp: 6.06.2024); Ministerstwo Cyfryzacji, *SHARENTING – Tomasz Rożek tłumaczy trudne pojęcia*, https://www.youtube.com/watch?v=_Xy6fd-fUK0 (dostęp: 6.06.2024).

³¹ Nauka. To Lubię, *Webinar: Sharenting – zanim opublikujesz zdjęcie dziecka w sieci*, <https://www.youtube.com/watch?v=U-gSOvKqpy4> (dostęp: 6.06.2024); Nauka. To Lubię, *Co się dzieje ze zdjęciem dziecka w sieci? Sharenting*, <https://www.youtube.com/watch?v=H73VpWY-K4c> (dostęp: 6.06.2024).

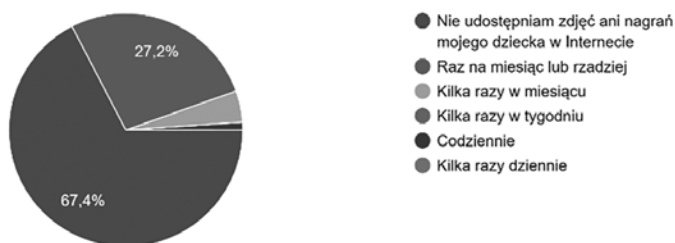
pozostaje także to, że na oficjalnym kanale Ministerstwa Cyfryzacji³² znaleźć można jedynie 2 nagrania edukacyjne bezpośrednio odnoszące się do problemu sharentingu. Te obserwacje mogą z kolei uzasadniać wniosek o bagatelizowaniu przedmiotowego trendu i związanych z nim niebezpieczeństw, a tym samym o dalece niewystarczającym charakterze działań podejmowanych w ramach kampanii „Nie zagub dziecka w sieci”.

Sharenting – badanie rodziców

W okresie od kwietnia do czerwca 2024 r. przeprowadzone zostało badanie poświęcone problematyce sharentingu. Jego celem było zweryfikowanie świadomości rodziców na temat tego trendu, związanych z nim zagrożeń, źródeł posiadanych przez rodziców informacji na temat sharentingu, odbioru przez rodziców kampanii edukacyjno-informacyjnej „Nie zagub dziecka w sieci” oraz ich otwartości na dalsze działania edukacyjne poświęcone sharentingowi. Badanie zrealizowano metodą CAWI (ankieta internetowa) na grupie badawczej 92 rodziców dzieci w wieku od 0 do 17 lat. Należy przy tym zauważyć, że ze względu na stosunkowo niewielką liczbę respondentów uzyskane wyniki oraz płynące z nich wnioski winny być potraktowane jako przyczynek do dalszych badań poświęconych zjawisku sharentingu w Polsce.

Wykres 1.

Jak często udostępnia Pan/Pani zdjęcia lub nagrania swojego dziecka w Internecie?
92 odpowiedzi

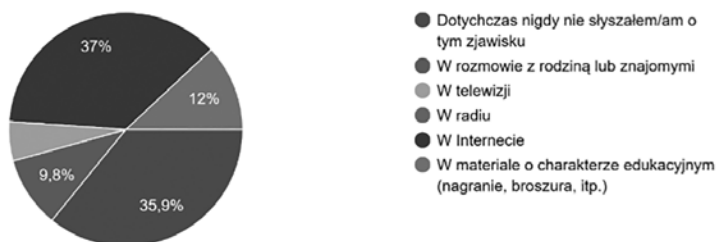
³² Ministerstwo Cyfryzacji, *Kanał Ministerstwa Cyfryzacji*, <https://www.youtube.com/@ministerstwo.cyfryzacji/> (dostęp: 6.06.2024).

Jednym z pierwszych pytań zadanych rodzicom było dotyczące częstotliwości udostępniania przez nich zdjęć lub nagrań ich dzieci w Internecie. Przeważająca większość respondentów zadeklarowała, że nie publikuje tego typu materiałów w sieci, lecz blisko co trzeci ankietowany przyznał, że dokonuje tego raz na miesiąc lub rzadziej. Niemniej jednak, zdarzały się także bardzo nieliczne przypadki udostępniania w Internecie zdjęć lub nagrań małoletnich kilka razy w miesiącu (4,3%), a nawet codziennie (1,1%).

Wykres 2.

Gdzie po raz pierwszy lub od kogo usłyszał/a Pan/Pani o zjawisku sharentingu*? * (regularne publikowanie zdjęć, nagrań, informacji o dzieciach w Internecie)

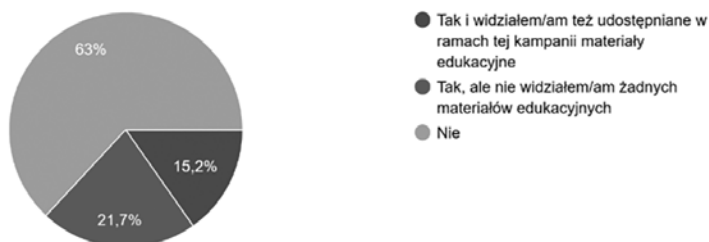
92 odpowiedzi

Wykres 3.

Czy słyszał/a Pan/Pani o prowadzonej przez Ministerstwo Cyfryzacji i NASK kampanii "Nie zagub dziecka w sieci"?

92 odpowiedzi

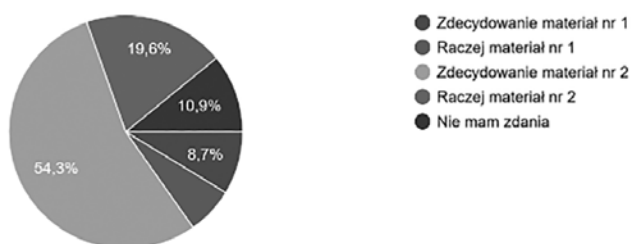

Co trzeci ankietowany rodzic (35,9%) wskazał, że dotychczas w ogóle nie słyszał o pojęciu sharentingu. Z kolei spośród osób, które zetknęły

się z tym terminem, jedynie co dziesiąta (12%) jako źródło informacji na ten temat wskazała materiały o charakterze edukacyjnym. Minimalny dostęp rodziców do tego typu treści koresponduje przy tym ze znikomym odbiorem przez nich realizowanej przez Ministerstwo Cyfryzacji i NASK kampanii „Nie zagub dziecka w sieci”. Zaledwie co piąty badany (21,7%) wprawdzie słyszał o tym przedsięwzięciu, lecz nie widział żadnych udostępnianych w jego ramach materiałów edukacyjnych. Znamienne, że odsetek respondentów, którzy w przeszłości obejrżeli te materiały jest jeszcze mniejszy (15,2%).

Wykres 4.

Który z obu obejrżanych materiałów Pana/Pani zdaniem lepiej przedstawia zjawisko sharentingu i związane z nim zagrożenia?
92 odpowiedzi

W toku przeprowadzanych badań rodzicom zaprezentowano dwa nagrania na temat sharentingu, a po obejrzeniu każdego z nich z osobna weryfikowano wpływ tych materiałów na opinię ankietowanych na temat analizowanego trendu. Pierwszy film stanowił element kampanii „Nie zagub dziecka w sieci” i przedstawia mężczyznę w rzeczowy sposób spokojnym tonem wyjaśniającego, czym jest sharenting. Nagranie ma charakter statyczny, pojawiają się na nim kolejno definicja trendu, statystyki i napisy informujące o zagrożeniach³³. Blisko co trzeci rodzic (27%) stwierdził, że nagranie nie wzbudziło jego zainteresowania i nie doprowadziło do ograniczenia częstotliwości publikowania przez niego zdjęć lub nagrań jego dziecka w sieci. Drugi materiał stanowi polską wersję tego, jaki został opracowany przez firmę Deutsche Telekom w ramach kampanii „Share with care” i przedstawia fikcyjne nagranie rodziców

³³ Ministerstwo Cyfryzacji, *SHARENTING – Tomasz Rożek...*, dz. cyt.

kilkuletniej Elli, którzy dokumentują w sieci niemalże każdy moment z jej życia. Rodzice ci są filmowani z ukrycia, gdy udają się do kina, w którym zamiast filmu pojawia się wygenerowana dzięki sztucznej inteligencji wiadomość od ich już dorosłej córki. Ella opowiada im o strachu przed tym, w jaki sposób zamieszczane przez nich online jej zdjęcia i nagrania mogą ją skrzywdzić, poczynawszy od wyzucia z prywatności, przez kradzież tożsamości aż do tworzenia nagrań deepfake o charakterze pornograficznym³⁴. Aż 85% ankietowanych wskazało, że drugie z nagrań wzbudziło ich zainteresowanie, 62% spośród nich deklарowało, że zmieniło zdanie na temat sharentingu po jego obejrzeniu, a co drugi rodzic ograniczy częstotliwość publikowania w sieci zdjęć lub nagrań dziecka. Ponadto, niemalże trzech na czterech respondentów (73,9%) uznało, że to nagranie pochodzące od Deutsche Telekom lepiej przedstawia zjawisko sharentingu i związane z nim zagrożenia.

Wykres 5.

Czy uważa Pan/Pani, że kampanie społeczne mające na celu przedstawienie zjawiska sharentingu i związanych z nim zagrożeń są:

92 odpowiedzi

Należy przy tym wskazać na ogólny odbiór obu materiałów w serwisie YouTube. Nagranie pochodzące od Ministerstwa Cyfryzacji przez 4 lata doczekało się zaledwie 8,2 tys. wyświetleń, zaś polska wersja materiału Deutsche Telekom 8,4 mln w przeciągu zaledwie pół roku. Nie bez znaczenia pozostają wprawdzie kwestie związane z najprawdopodobniej odmiennymi działaniami w zakresie pozycjonowania i komercyjnego rozpowszechniania obu materiałów. Niemniej jednak, należy postawić pytanie, czy zagrożenia dla najmłodszych związane ze zjawiskiem sharentingu

³⁴ TMobilePL, *Wiadomość od Elli | Deutsche Telekom "Share with care"*, https://www.youtube.com/watch?v=6x-DA_7U95rs (dostęp: 6.06.2024).

nie uzasadniają wzmożonych wysiłków i nakładów finansowych na rzecz prowadzenia kampanii edukacyjno-informacyjnych w celu ograniczenia owego trendu. Co istotne, wszyscy badani rodzice byli zgodni co do potrzeby kampanii społecznych mających na celu przedstawienie zjawiska sharentingu i związanych z nim zagrożeń, lecz jednocześnie jedynie co piąty ankietowany (22,8%) uznał te obecne za wystarczające.

Podsumowanie

Nieumiarkowane udostępnianie w Internecie zdjęć lub nagrań małoletnich jest zjawiskiem prowadzącym w nieunikniony sposób do zagrożenia ich dobra. Tego rodzaju materiały publikowane przez rodziców w sieci nie tylko prowadzą do bezpowrotnej utraty przez dziecko jego prywatności, ale także mogą zostać z łatwością wykorzystane w celu ośmieszenia go, kradzieży jego tożsamości, a nawet wytworzenia w oparciu o jego wizerunek treści o charakterze pornografii dziecięcej. Tym samym wniosek, że sharenting może prowadzić do zagrożenia dobra dziecka w rozumieniu art. 109 k.r.o. nie budzi współcześnie wątpliwości. W efekcie potrzebne są konkretne działania zmierzające do przeciwdziałania owemu trendowi w trosce o dobro najmłodszych.

Z uwagi na obowiązujące w polskim porządku normatywnym przepisy prawne naturalną reakcją na potencjalne zagrożenie dobra dziecka w wyniku sharentingu wydaje się skierowanie sprawy do sądu opiekuńczego i wszczęcie postępowania w trybie art. 109 k.r.o. Niemniej jednak, w wyniku podjętych w niniejszym opracowaniu rozważań przedstawiono niedoskonałości tego rozwiązania wynikające w szczególności z obserwowanego aktualnie znacznego obciążenia sądów rodzinnych. Prawdopodobny okres niezbędny do prawomocnego rozpatrzenia ewentualnego postępowania z art. 109 k.r.o. będącego wynikiem zagrożenia dobra dziecka wskutek sharentingu w żadnej mierze nie koresponduje z koniecznością niezwłocznych działań w celu ochrony tego dobra. Specyfika Internetu, w którym udostępniane są informacje na temat małoletnich czy też przedstawiające ich zdjęcia lub nagrania, powoduje, że w sytuacji faktycznego niebezpieczeństwa dla dziecka na skutek opublikowania tego typu materiałów w sieci, każdy dzień zwłoki w rozpatrzeniu przez sąd sprawy prowadzonej na podstawie art. 109 k.r.o. może zwielfokrotnie owo niebezpieczeństwo, a nawet uniemożliwić przeciwdziałanie mu. Równie

istotny jest argument dotyczący możliwego w jeszcze większym stopniu obciążenia sądów opiekuńczych w razie konsekwentnego wszczynania przez nie postępowań w każdym przypadku potencjalnego zagrożenia dobra dziecka w wyniku sharentingu. To z kolei doprowadziłoby do dalszego wydłużenia czasu trwania spraw sądowych z udziałem małoletnich. Tym samym, przeciwdziałanie analizowanemu trendowi poprzez konsekwentne wszczynanie postępowań w trybie art. 109 k.r.o. w każdym przypadku potencjalnego zagrożenia dobra dziecka na skutek udostępnienia w sieci informacji na jego temat lub przedstawiających go zdjęć czy też nagrań, jest rozwiązaniem dalekim od optymalnego.

W toku podejmowanych rozważań analizowano także skuteczność odrębnej metody przeciwdziałania sharentingowi w postaci kampanii edukacyjno-informacyjnych. Konkludując wyniki przeprowadzonych badań dotyczących się owego trendu, należy sformułować kilka wniosków. Z jednej strony ankietowani rodzice udostępniający w sieci zdjęcia lub nagrania ich dzieci należą do mniejszości, a jednocześnie ograniczają dostępność tych materiałów do rodziny oraz znajomych. Z drugiej strony należy pamiętać, że każde, szczególnie regularne, udostępnianie w Internecie tego rodzaju treści może stwarzać ryzyko zagrożenia dobra dziecka, zaś ograniczenie liczby odbiorców stwarza wyłącznie fikcyjne poczucie bezpieczeństwa. Wynika to z faktu, że z reguły każdy odbiorca danej zawartości ma możliwość dalszego jej udostępnienia. Nie bez znaczenia pozostaje także obserwacja znacznego braku świadomości rodziców na temat zjawiska sharentingu oraz znikomy odbiór przez nich tworzonych w tym temacie treści edukacyjnych, w tym w ramach kampanii „Nie zagub dziecka w sieci”. Co więcej, dzięki porównaniu zarówno reakcji respondentów na przedstawione im nagrania, które stanowiły elementy dwóch różnych kampanii edukacyjnych, jak też ogólnej liczby wyświetleń obu materiałów w serwisie YouTube możliwe jest sformułowanie wniosku o braku wystarczających działań ze strony Ministerstwa Cyfryzacji zmierzających do zwiększenia świadomości społecznej w przedmiocie zjawiska sharentingu i związanych z nim zagrożeń.

Koresponduje to przy tym z opiniami samych rodziców, którzy w toku przeprowadzonych badań z jednej strony ocenili dotychczasowe kampanie społeczne mające na celu przedstawienie zjawiska sharentingu i związanych z nim zagrożeń jako niewystarczające, lecz z drugiej strony wyrazili otwartość na tego typu działania. Równie istotne jest to, że duża część respondentów po obejrzeniu nagrania pochodzącego od Deutsche

Telekom deklarowała zmianę swej postawy w kierunku znacznego ograniczenia udostępniania przez nich w Internecie zdjęć lub nagrań ich dzieci. Tym samym, pomimo krytycznej oceny kampanii „Nie zagub dziecka w sieci” należy stwierdzić, że przedsięwzięcia o zbliżonym charakterze przy ich odpowiednim zaplanowaniu i zintensyfikowaniu mogłyby stanowić optymalny sposób przeciwdziałania zjawisku sharentingu w Polsce. W efekcie, zwalczanie owego trendu i wynikających z niego zagrożeń dla dobra dziecka poprzez ingerencję sądu opiekuńczego ograniczone byłoby jedynie do najpoważniejszych przypadków.

Bibliografia

- Borkowska A., Witkowska M., *Sharenting i wizerunek dziecka w sieci. Poradnik dla rodziców*, Wydawnictwo NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2020, <https://www.gov.pl/web/niezagubdzieckawsieci/sharenting-i-wizerunek-dziecka-w-sieci> (dostęp: 6.06.2024).
- Dolecki H., *Komentarz do art. 109, [w:] Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, H. Dolecki, T. Sokołowski (red.), C.H. BECK, Warszawa 2013.
- Gadamska-Kyrzcz M., *Sharenting jako jedno z niebezpieczeństw dla dzieci*, Ochrona ludności i dziedzictwa kulturowego 2023, nr 3, <https://ejournals.eu/czasopismo/olidk/artikul/sharenting-jako-jedno-z-niebezpieczenstw-dla-dzieci> (dostęp: 6.06.2024).
- Gajda J., *Komentarz do art. 109, [w:] Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, K. Pietrzykowski (red.), C.H. BECK, Warszawa 2020.
- Haak H., Haak-Trzuskawska A., *Pokrewieństwo i powinowactwo (pochodzenie dziecka, stosunki między rodzicami a dziećmi, przysposobienie). Komentarz do art. 61⁷–127 KRO oraz związanych z nimi regulacji KPC (art. 453–458, 579–589)*, C.H. BECK, Warszawa 2019.
- Lange R. (red.), *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców*, Wydawnictwo NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2023, <https://www.nask.pl/pl/aktualnosci/5316,Co-robia-nasze-dzieci-w-sieci-czyli-Raport-z-najnowszego-badania-NASK-Nastolatki.html> (dostęp: 6.06.2024).
- Uliasz J., *Prawna ochrona prywatności oraz wolności dzieci w Internecie*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza. Prawo” 2020, nr 28, <https://journals.ur.edu.pl/zeszyty-sp/article/view/828> (dostęp: 6.06.2024).

Zasoby internetowe:

- Battersby L., *Millions of social media photos found on child exploitation sharing sites*, <https://www.smh.com.au/national/millions-of-social-media-photos-found-on-child-exploitation-sharing-sites-20150929-gjxe55.html> (dostęp: 6.06.2024).
- Cotterill T., *Paedophiles are using AI to create child abuse images: National Crime Agency warns artificial intelligence is being harnessed to make pictures and ‘deep fake’ videos of real-life victims*, <https://www.dailymail.co.uk/news/crime/article-11665797/Paedophiles-using-AI-art-generators-create-child-porn.html> (dostęp: 6.06.2024).
- Couglan S., *‘Sharenting’ puts young at risk of online fraud*, <https://www.bbc.com/news/education-44153754>, (dostęp: 6.06.2024).
- Cyberprofilaktyka NASK, *Sexting i nagie zdjęcia. Twoje dziecko i ryzykowne zachowania online*, <https://cyberprofilaktyka.pl/sexting-i-nagie-zdjecia-twoje-dziecko-i-ryzykowne-zachowania-online.html> (dostęp: 6.06.2024).

- Cyfryzacja KPRM, *Nie zagub dziecka w sieci*, <https://www.gov.pl/web/niezagubdzieckawsieci> (dostęp: 6.06.2024).
- Informator Statystyczny Wymiaru Sprawiedliwości, *MS-S16/18 SPRAWOZDANIE w sprawach rodzinnych i nieletnich za rok 2023 r.*, <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-jednoroczne-w-tym-pliki-dostepne-cyfrowo/rok-2023/> (dostęp: 6.06.2024).
- Kometa. Sieć edukacji cyfrowej, *Sexting i nagie zdjęcia. Twoje dziecko i ryzykowne zachowania online – poradnik dla rodziców*, <https://kometa.edu.pl/biblioteka-cyfrowa/publikacja,975,sexting-i-nagie-zdjecia-twoje-dziecko-i-ryzykowne-zachowania-online-poradnik-dla-rodzicow> (dostęp: 6.06.2024).
- Koźlenko D., *Parental trolling: Pierwszy w Polsce wyrok za umieszczenie na Facebooku ośmieszającego zdjęcia dziecka*, <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1033484,parental-trolling-pierwszy-w-polsce-wyrok-za-umieszczenie-na-facebooku-osmieszajacego-zdjecia-dziecka.html> (dostęp: 6.06.2024).
- Ministerstwo Cyfryzacji, *Kanał Ministerstwa Cyfryzacji*, <https://www.youtube.com/@ministerstwo.cyfryzacji/> (dostęp: 6.06.2024).
- Ministerstwo Cyfryzacji, *Jak chronić dziecko w sieci? SHARENTING.*, <https://www.youtube.com/watch?v=1FeCrdoqubo> (dostęp: 03.06.2024).
- Ministerstwo Cyfryzacji, *SHARENTING – Tomasz Rożek tłumaczy trudne pojęcia*, https://www.youtube.com/watch?v=_Xy6fd-fUK0 (dostęp: 6.06.2024).
- Ministerstwo Cyfryzacji, *Nie zagub dziecka w sieci*, <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/nie-zagub-dziecka-w-sieci> (dostęp: 6.06.2024).
- Ministerstwo Cyfryzacji, *SEKSTING – Tomasz Rożek tłumaczy trudne pojęcia*, <https://www.youtube.com/watch?v=uzB2NSzjlTE> (dostęp: 6.06.2024).
- Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, *Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014–2020*, https://www.polskacyfrowa.gov.pl/media/107357/POPC_2_2022_REACTEU_15032022.pdf (dostęp: 6.06.2024).
- NASK Państwowy Instytut Badawczy, *Kim jesteśmy*, <https://www.nask.pl/pl/o-nas/kim-jestesmy/3261,O-NASK.html> (dostęp: 6.06.2024).
- Nauka. To Lubię, *Co się dzieje ze zdjęciem dziecka w sieci? Sharenting*, <https://www.youtube.com/watch?v=H73VpWY-K4c> (dostęp: 6.06.2024).
- Nauka. To Lubię, *Webinar: Sharenting – zanim opublikujesz zdjęcie dziecka w sieci*, <https://www.youtube.com/watch?v=U-gSOvKqpy4> (dostęp: 6.06.2024).
- Rojek-Socha P., Partyk A., *Dziecko czeka na decyzję sądu rodzinnego nawet kilka lat*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/wydzialy-rodzinne-czas-oczekiwania-na-sprawe-propozycje-ms,526997.html><https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/wydzialy-rodzinne-czas-oczekiwania-na-sprawe-propozycje-ms,526997.html> (dostęp: 6.06.2024).
- TMobilePL, *Wiadomość od Elli | Deutsche Telekom “Share with care”*, https://www.youtube.com/watch?v=6xDA_7U95rs (dostęp: 6.06.2024).

Zespół Placówek Oświatowych – Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Marii Firlejczyk w Sichowie Dużym, *Nie zagub dziecka w sieci – Rodzicu, pomożemy!*, <https://zposichow.szkolnastrona.pl/a,501,nie-zagub-dziecka-w-sieci-rodzicu-pomozemy> (dostęp: 6.06.2024).

Wykaz aktów normatywnych:

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz. U. 1964 nr 9 poz. 59, t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 2809.

Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, Dz.Urz.MS z 2019 r. poz. 138.

Orzecznictwo:

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 1997 r., III CKN 321/97, LEX nr 236525.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2000 r., II CKN 452/00, Legalis.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2000 r., II CKN 1141/00, LEX nr 51969.

